

Za pomocą jakich terminów opisywać złożenia afiksoidalne? Propozycja całościowego systemu terminologicznego

Słowa kluczowe: słowotwórstwo, złożenia afiksoidalne, afiksoidy, człony związane, terminologia.

doi: <https://doi.org/10.31286/JP.00980>

Wstęp

Zbiór złożzeń współczesnego języka polskiego jest bardzo zróżnicowany, zwłaszcza pod względem swojej budowy oraz statusu słowotwórczego poszczególnych członów, i z tego powodu sprawia badaczom liczne trudności interpretacyjne. Różni lingwiści starają się poradzić sobie z nimi przede wszystkim na dwa sposoby.

Po pierwsze, budują w tym celu systematyczne podziały wyrazów złożonych. Najbardziej zaawansowane propozycje rozwiązania tego problemu przedstawiły na gruncie słowotwórstwa polonistycznego Donata Ochmann (2010) oraz Joanna Kolbusz-Buda (2014). Krakowska badaczka wyróżniła w klasie leksemów złożonych 4 nadrzędne grupy: (1) złożenia (z interfiksami: *-o-*, *-i/-y-*, *-u-* oraz połączone bezpośrednio: z członami samodzielnymi, z członami związanymi i złożenia kontaminacyjne), (2) kontaminacje (złożenia połączone węzłem), (3) zrosty (połączone bezpośrednio wyrazy zachowujące wykładniki zależności składniowej) i (4) skrótowce (połączone bezpośrednio początkowe części skracanej nazwy: literowce, głoskowce, grupowce oraz mieszane). Druga językoznawczyni wyodrębniła wśród nich na początku: (1) composita centralne, do których zaliczyła złożenia właściwe, zrosty i zestawienia, oraz (2) peryferyjne, czyli kontaminacje, formacje prefiksalne i struktury utworzone od wyrażen przyimkowych, a także złożenia neoklasyczne, w tym quasi-złożenia, złożenia z jednym członem związanym i złożenia o podstawie zdeintegrowanej (choć po dokładnym rozważeniu ich cech wyłączyła z ich grupy zestawienia, formacje prefiksalne i struktury od wyrażen przyimkowych).

Po drugie, w celu uporządkowania zbioru złożzeń współczesnego języka polskiego lingwiści tworzą terminy mające oddać istotę poszczególnych typów compositów oraz różnice w ich strukturze i statusie słowotwórczym ich członów. Jak dotąd najbardziej szczegółowego przeglądu takich określeń dokonały w swoich pracach D. Ochmann (2002; 2004: 38–45), Krystyna Waszakowa (2005: 48–65) oraz Iwona Kaproń-Charzyńska (2004; 2005: 35–47). Krakowska językoznawczyni przywołała za innymi badaczami takie terminy, jak: *złożenia bezafiksalne* (Jadacka 2001),

* matryb2@amu.edu.pl; ORCID: 0009-0007-6009-0414

zrosty, derywaty prefiksalne, poloprefiksy, prefiksoidy (Mieczkowska 2002), *złożenia, quasi-złożenia, zestawienia wyrazów* (Waszakowa 2001b), *złożenia z obcymi składnikami typu prefiksального* (Satkiewicz 1994a), *jednostki leksykalne utworzone za pomocą prefiksacji i quasi-złożenia* (Dunaj 2000), *złożenia z obcym komponentem początkowym* (Mycawka 2001), *struktury wymiennocłonowe* (Ożóg 1999), *formy zuniwerbizowane* (Bralczyk, Majkowska 2000), *rzeczowniki z charakteryzującym prefiksem, formantem, formantoidem* (Ryzza-Woźniak 2000), *złożenia ze skróconą podstawą słowotwórczą* (Kowalik 2002), *złożenia jednostronnie motywowane i quasi-złożenia* (Grzegorzczkowska, Puzynina 1999), *okcydentalizmy, elementy hybrydalne, wyrazy złożone z pierwszym elementem obcym, przedrostkiem, członem złożenia* (Markowski 2000). Warszawska badaczka podała z kolei następujące określenia: rozumiany bardzo szeroko *prefiks* (Pstyga 1994; Satkiewicz 1994b; Ryzza-Woźniak 1999; Bartmiński 2000; Bralczyk, Majkowska 2000; Markowski 2000), *afiksoid, prefiksoid, sufiksoid* (Martinová, Savický 1987; Jadacka 2001; Buzássyová 2002), *polomorfem, poloprefiks* (Horecký 1987), *premorfema* (Gutschmidt 2003), *złożenia jednostronnie motywowane, quasi-złożenia* (Grzegorzczkowska, Puzynina 1999), *złożenia bezafiksalne* (Jadacka 2001), *złożenia bez interfiksu* (Waszakowa 2003), *struktury złożeniowe, złożeniezastawienia, złożeniowce* (Ziemska i in. 1999), *internacionalne kompozita, internacionalne złożeniny* (Buzássyová 2002), *kompozice afixoidaálního typu, hybrydní složeniny afixoidaálního typu* (Martinová, Savický 1987), *suffix-like compounds, prefix-like compounds* (Algeo (red.) 1991), *combining forms* (Warren 1990). Wreszcie toruńska językoznawczyni zrekapitulowała następujące ustalenia różnych badaczek: cząstki *hiper-, kosmo-, makro-, mega-, mikro-, mini-, pra-, pro-, pseudo-, wice-* można uznać za pierwsze człony wyrazów złożonych, a *eks- 'były', post-, pre-, sub-, super-, trans-* – za obce przedrostki (Jadacka 2002); człony *elektro-, mini-, psycho-, stereo-* to skróty całych wyrazów lub cząstki w jakimś stopniu usamodzielnione (Grzegorzczkowska, Puzynina 1999); status cząstki *mega-* nie jest jednoznacznie określony, a przy rozstrzygnięciu jej statusu trzeba uciec się do arbitralnych rozwiązań (Mycawka 2000); cząstki typu *euro-, eko-, porno-* dające się rozwinąć do całych wyrazów to formy ucięte, a reszta – prefiksoidy (Jadacka 2001); cząstka *euro-* to skrócona podstawa słowotwórcza (Kowalik 2002); cząstka *cyber-* to zdeintegrowany człon złożenia (Waszakowa 2001a); formacje typu *euoregion, ekosystem* to złożenia ze zdeintegrowanym członem odróżniającym (Waszakowa 2002); cząstki *cyber-, stereo-, techno-* to samodzielne nieodmienne przymiotniki, *kato-* – człon związany, a *-mat* – człon związany lub sufiks (Ochmann 2002). Podzieliła również cząstki obcego pochodzenia na trzy grupy: (1) prefiksy/sufiksy (nagłosowe lub wygłosowe cząstki obce, których znaczenie jest wyrażane przez rodzime morfemy słowotwórcze lub przyimki), (2) prefiksoidy/sufiksoidy (nagłosowe lub wygłosowe cząstki obce, których znaczenie nie jest wyrażane przez rodzime morfemy słowotwórcze lub przyimki, ale przez leksemy samodzielne składniowo, w parafrazie słowotwórczej zastępowane leksemami niezwiązanymi z nimi formalnie), a także (3) człony złożenia (nagłosowe lub wygłosowe cząstki obce, których znaczenie nie jest wyrażane przez rodzime morfemy słowotwórcze lub przyimki, ale przez leksemy samodzielne składniowo, w parafrazie słowotwórczej niezastępowane leksemami niezwiązanymi z nimi formalnie).

Jak zatem widać, w słowotwórstwie polonistycznym wypracowano bardzo wiele, często synonimicznych, terminów wykorzystywanych podczas opisu złożenia. Nazywają one zasadniczo

cztery różne zbiory jednostek. Pierwszym z nich są złożenia motywowane z członami typu *eko-ekologiczny*. Na ich oznaczenie stosuje się m.in. wyrażenia: *struktury złożeniowe*, *złożeniowce* (Satkiewicz 1971), *złożenia bezafiksalne*, *zrosty* (Jadacka 2001), *złożenia o podstawie zdezintegrowanej* (Ochmann 2004). Drugą grupę stanowią złożenia z członami typu *hydro-* ‘związany z wodą’. Do ich nazwania używa się głównie określeń: *quasi-złożenie*, *złożenie jednostronnie motywowane* (Grzegorzczkova, Puzynina 1999), *struktura prefiksoidalna*, *struktura prefiksoidalno-sufiksalna* (Jadacka 2001). Trzeci zespół terminów odnosi się do samych członów typu *hydro-* ‘związany z wodą’. Należą do nich wyrazy i wyrażenia: *człon związany* (Grzegorzczkova, Puzynina 1999), *prefiksoid*, *sufiksoid* (Jadacka 2001), *poloprefiks* (Mieczkowska 2002). Ostatnim zbiorem są typy wykładników relacji podzielności formalnej w złożeniach z członami typu *-logia* w roli współformantu. Opisuje się je za pomocą terminów: *formanty afiksoidalne* (*prefiksoidalne*, *sufiksoidalne*), *interfiksalnie-sufiksoidalne*, *ujemno-interfiksalnie-sufiksoidalne* oraz *ujemno-prefiksoidalne* (Kaproń-Charzyńska 2005: 49).

Jak podaje w swoim artykule Marta Vojteková (2022: 75), lingwiści słowaccy korzystają z leksemów i wyrażeń: *semikompozitum*, *kvázikompozitum*, *nepravé kompozitum*, *hybridné kompozitum*, *internacionálne kompozitum*, *internacionálna zloženina*, a czescy z określeń: *kvazikompozita*, *hybridní složeniny*, *hybridní kompozita*, *hybridné složená slova*, *hybridní slova*, *nepravé kompozita* i *kompozita přechodného typu*. Wreszcie w anglojęzycznej literaturze przedmiotu funkcjonują określenia (za Inčičuraitė-Noreikienė 2013): *bound stems* (Selkirk 1982; Scalise 1986), *initial combining forms*, *final combining forms* (Bauer 1983), *affixes*, *affixoides* (Kastovsky 2009) oraz *neoclassical formatives* (ten Hacken 2012). Oprócz nich można wspomnieć jeszcze np. o niemieckojęzycznym terminie *Semistamm* oznaczającym *półpień* (Szubert 2022).

Eksploracja empiryczna nowego pola badawczego – a takim z pewnością nadal pozostaje badanie złoża z członami typu *hydro-* i *-logia* – wymaga jednak wcześniejszego skonstruowania od podstaw nowego języka opisu. W związku z tym chciałbym przedstawić propozycję całościowej terminologii adekwatnej według mnie do modelowania zróżnicowania *compositów* zawierających człony związane, funkcjonujących we współczesnym języku polskim. Składają się na nią następujące terminy: *afiksoid*, *prefiksoid*, *sufiksoid*, *interfiksoid*, *afiksoid zapożyczony*, *afiksoid wyabstrahowany*, *podzielność*, *podzielność formalno-semantyczna*, *podzielność formalna*, *podzielność semantyczna*, *podzielność mieszana*, *złożenie*, *złożenie podzielne formalno-semantycznie*, *złożenie podzielne formalnie*, *złożenie o podzielności mieszanej*, *złożenie afiksoidalne*, *złożenie bezafiksalne*, *złożenie prefiksalne*, *złożenie sufiksalne*, *złożenie interfiksalne*, *złożenie ujemne*, *złożenie ujemno-interfiksalne*, *złożenie dwuczłonowe*, *złożenie trójczłonowe*, *złożenie czteroczłonowe*, *złożenie prefiksoidalne*, *złożenie sufiksoidalne*, *pseudoafiksoid*, *pseudoafiks*, *kompozycja afiksoidalna*, *afiksoidyzacja*, *prefiksoidyzacja*, *sufiksoidyzacja*, *afiksoid inicjalny*, *afiksoid inicjalny bezwzględny*, *afiksoid inicjalny względny*, *afiksoid centralny*, *afiksoid finalny*, *leksem dwurdzenny*, *leksem trójrdzenny*, *leksem czterordzenny*, *leksem monoafiksoidalny*, *leksem diafiksoidalny*, *leksem triafiksoidalny*, *leksem tetraafiksoidalny*, *leksem poliprefiksoidalny*, *struktura morfotaktyczna*, *węzeł afiksoidalny*, *węzeł afiksalny*.

Zaproponowany system terminologiczny ma następującą strukturę. W jego centrum znajdują się wyjściowa dla opisu jednostka języka niższego rzędu – *afiksoid* – i jej rodzaje: *prefiksoid*,

sufiksoid, interfiksoid, afiksoid zapożyczony, afiksoid wyabstrahowany, afiksoid inicjalny, afiksoid inicjalny bezwzględny, afiksoid inicjalny względny, afiksoid centralny, afiksoid finalny. Z kolei terminy: podzielnosc, podzielnosc formalno-semantyczna, podzielnosc formalna, podzielnosc semantyczna oraz podzielnosc mieszana dotyczą relacji między jednostkami języka niższego oraz wyższego rzędu. Jednostkę języka wyższego rzędu nazywa termin złożenie, a jej rodzaje nazywają wyrażenia: złożenie podzielne formalno-semantycznie, złożenie podzielne formalnie, złożenie o podzielnosci mieszanej, złożenie afiksoidalne, złożenie bezafiksalne, złożenie prefiksalne, złożenie sufiksalne, złożenie interfiksalne, złożenie ujemne, złożenie ujemno-interfiksalne, złożenie dwuczłonowe, złożenie trójczłonowe, złożenie czteroczłonowe, złożenie prefiksoidalne, złożenie sufiksoidalne, leksem dwurdzenny, leksem trójrdzenny, leksem czterordzenny, leksem monoafiksoidalny, leksem diafiksoidalny, leksem triafiksoidalny, leksem tetraafiksoidalny, leksem poliprefiksoidalny. Struktura morfotaktyczna odnosi się do typu połączenia morfemów, pseudoafiksoid i pseudoafiks odnoszą się do przypadkowych ciągów fonemów lub grafemów zbieżnych formalnie z wyjściową jednostką języka, a węzeł afiksoidalny i węzeł afiksalny – do nałożenia się granic części jednostek języka wyższego rzędu. Całość dopełniają terminy opisujące procesy tworzenia jednostek języka wyższego rzędu za pomocą wyjściowych dla opisu jednostek języka: kompozycja afiksoidalna, afiksoidyzacja, prefiksoidyzacja, sufiksoidyzacja.

Przedstawiana propozycja terminologiczna ma – moim zdaniem – duży potencjał do efektywnego tworzenia nowej wiedzy podczas badań empirycznych. Sądzę tak przede wszystkim dlatego, że zawiera ona terminy przydatne podczas opisu złożań afiksoidalnych zarówno w perspektywie słowotwórczej, jak i morfologicznej. Do pierwszej grupy należą: *afiksoid, prefiksoid, sufiksoid, interfiksoid, podzielnosc, podzielnosc formalno-semantyczna, podzielnosc formalna, podzielnosc semantyczna, podzielnosc mieszana, złożenie podzielne formalno-semantycznie, złożenie podzielne formalnie, złożenie o podzielnosci mieszanej, złożenie afiksoidalne, złożenie bezafiksalne, złożenie prefiksalne, złożenie sufiksalne, złożenie interfiksalne, złożenie ujemne, złożenie ujemno-interfiksalne, złożenie prefiksoidalne, złożenie sufiksoidalne, złożenie dwuczłonowe, złożenie trójczłonowe, złożenie czteroczłonowe, pseudoafiksoid, pseudoafiks, kompozycja afiksoidalna, afiksoidyzacja, prefiksoidyzacja, sufiksoidyzacja.* Do drugiej z nich należy zaliczyć z kolei wyrażenia: *afiksoid inicjalny, afiksoid inicjalny bezwzględny, afiksoid inicjalny względny, afiksoid centralny, afiksoid finalny, leksem dwurdzenny, leksem trójrdzenny, leksem czterordzenny, leksem monoafiksoidalny, leksem diafiksoidalny, leksem triafiksoidalny, leksem tetraafiksoidalny, leksem poliprefiksoidalny, struktura morfotaktyczna, węzeł afiksoidalny, węzeł afiksalny.*

1. Definicja terminu *afiksoid*

Przez *afiksoid* rozumiem morfem¹ mieszany (leksykalno-gramatyczny), który stanowi osobny środek tworzenia nowych leksemów, występuje jedynie jako człon złożenia w takiej samej lub podobnej formie i funkcji w co najmniej dwóch wyrazach złożonych danego języka

1 W rozumieniu Renaty Grzegorzczkovej (2007: 90), zgodnie z którym morfem to „najmniejszy element stanowiący połączenie kształtu fonologicznego (jednego fonemu lub ich ciągu) i znaczenia (funkcji) (najmniejszy, czyli nierozkładalny dalej na jednostki znaczące)”.

naturalnego, jest zastępowany w parafrazie słowotwórczej *compositum* leksemem lub leksemami niemającymi z nim związku formalnego, ale stanowiącymi jego semantyczny odpowiednik, i którego sensu nie da się oddać za pomocą rodzimego przedrostka lub przyimka². Powyższa definicja wymaga kilku zdań komentarza.

Po pierwsze, pojęcie to można zilustrować choćby takimi afiksoidami, jak: *aktyno-* ‘związany z promieniowaniem’ (*aktynometrią*), *antropo-* ‘związany z człowiekiem’ (*antropocentryzm*), *bio-* ‘związany z życiem’ (*biologia*), *fito-* ‘związany z roślinami’ (*fitoterapia*), *geo-* ‘związany z Ziemią’ (*geologia*), *-grafia* ‘opis, opisywanie’ (*oceanografia*), *helio-* ‘związany ze słońcem’ (*heliocentryzm*), *hydro-* ‘związany z wodą’ (*hydrobiont*), *ichtio-* ‘związany z rybami’ (*ichtiopatologia*), *kardio-* ‘związany z sercem’ (*kardiomiocyt*), *-logia* ‘nauka, par nauka’ (*bakteriologia*), *mega-* ‘milion razy większy’ (*megawat*), *-metr* ‘przyrząd służący do mierzenia’ (*higrometr*), *mikro-* ‘milion razy mniejszy’ (*mikroamper*), *neuro-* ‘związany z nerwami’ (*neurologia*), *trombo-* ‘związany z krzepnięciem’ (*trombocyt*), *uro-* ‘związany z układem moczowym’ (*urologia*), *zoo-* ‘związany ze zwierzętami’ (*zoochoria*). Sądzę, że pozwalają one zdać sobie sprawę z tego, o jaki typ jednostek dokładnie chodzi. Jednocześnie nie podejmuję w tym miejscu próby wyznaczenia wyraźnej i konsekwentnej granicy między wszystkimi występującymi w polszczyźnie afiksami, afiksoidami oraz pełnymi i skróconymi członami złożeń, gdyż nie taki jest cel niniejszej pracy; ponadto opracowanie tego tematu wymaga napisania co najmniej osobnego dużego artykułu naukowego z pogłębioną argumentacją (dość stwierdzić, że według gramatyki akademickiej samych afiksoidów jest tylko na materiale SJPDoR co najmniej 400).

Po drugie, *afiksoid* to morfem mieszany, po którym – jeśli znajduje się w pozycji finalnej złożeń – występuje końcówka fleksyjna; nie jest to zaś: segment, element, cząstka, afiks, prefiks, sufiks, formant, wyraz, leksem, jednostka leksykalna. Przez jego mieszany, pograniczny, niejednoznaczny charakter rozumiem to, że dzieli on niektóre swoje cechy – takie jak: pełnienie funkcji konstytutywnego składnika leksemu, konkretne znaczenie (wyrażane przez morfemy rdzenne, a nie afiksy), łączenie się z podstawami słowotwórczymi za pomocą interfiksu – z morfemami leksykalnymi, a inne – tworzenie nowych wyrazów, stanowienie wykładnika formalnego relacji podzielności różniącego nowe struktury od leksemów samodzielnych, niesamodzielną składniową, niewystępowanie w parafrazach sensu złożeń, łączenie się z podstawami słowotwórczymi bez interfiksu i powtarzalność – z morfemami słowotwórczymi. Co więcej, afiksoidy są także jednostkami języka w rozumieniu zaproponowanym przez Andrzeja Bogusławskiego, por. afiksoidy: *hydro-*, *halo-*, *-biont*, *-fil* w układzie proporcjonalnym *hydrobiont* : *hydrofil* = *halobiont* : *halofil* spełniającym wzory $ac : ad = bc : bd$ (Bogusławski 1976: 360–362) i $ak : al :: bk : bl$ ze względu na cechy funkcjonalne (Bogusławski 2023: 196–197) oraz morfemy: *-biont*, *-fil -a*, *-owi* w układzie proporcjonalnym $(hydro)biont-a / (hydro)fil-a = (hydro)biont-owi / (hydro)fil-owi$ spełniającym wzór dystrybucji kontrastywnej $ab/db = ac/dc$ (Nowak, Polański 2011: 35–36). Jednocześnie nie odpowiadają one wymaganiom

2. Ze względów czysto stylistycznych (praktycznych) używam w tej pracy terminów: *afiksoid*, *cząstka związana*, *człon związany* w sposób całkowicie synonimiczny w znaczeniu reprezentowanym przez zaproponowaną definicję.

leksemu w rozumieniu przedstawionym przez Romana Laskowskiego³ (1999) i Mirosława Bańkę⁴ (2002) ani jednostki lekсыkalnej w ujęciu Macieja Grochowskiego⁵ (1982), a zatem nie można ich uznać za samodzielne, abstrakcyjne jednostki systemu słownikowego polszczyzny. Afiksoidy nie stanowią też w szczególności afiksów (formantów) słowotwórczych, gdyż wówczas wyrazy typu: *morfologia*, *geomorfologia*, *paleogeomorfologia* składałyby się z samych formalnych wykładników relacji podzielnosci słowotwórczej bez żadnego samodzielnego rdzenia, czego nie przewiduje żadna znana mi teoria języka. Ich status nie ulega zmianie również wtedy, gdy łączą się nie z członami związanymi, a z podstawami słowotwórczymi samodzielnymi leksemami, ponieważ potraktowanie ich w tym wypadku jak afiksów prowadziłoby do wyraźnej i nieuzasadnionej niespójności opisu.

Po trzecie, afiksoid jest członem związanym złożeń, tzn. występuje wyłącznie w compositach, nie pojawia się jako samodzielny wyraz w zdaniu w określonej funkcji składniowej, nawet jeśli łączy się z morfemem fleksyjnym, por. **Profesor jest specjalistą w badaniach nad fagami*.

Po czwarte, afiksoid musi występować w co najmniej dwóch złozeniach współczesnego języka polskiego, nie może być „związanym członem związanym”, czyli członem, który jednocześnie nie występuje osobno w zdaniu ze względu na swoją niesamodzielną składniową (jak morfemy fleksyjne i słowotwórcze) i nie pojawia się w innych leksemach z powodu swojej jednostkowości (jak w wypadku podstaw związanych typu *mal-* w *malina*), por. złozenie z dwoma afiksoidami *biologia* ‘nauka badająca organizmy żywe’ oraz całościowo nieparafrazowalne zapożyczenie *fumologia*. Innymi słowy, afiksoid to nie jednostkowy segment, lecz jednostka języka, którą może ustanowić dopiero językoznawca w procesie opisu materiału językowego, gdy wyekscerpuje co najmniej dwa przykłady compositów afiksoidalnych, gdzie występuje on w takiej samej lub bardzo podobnej formie i funkcji. Wynika to z faktu, że znaczenie członu związanego zaczyna być kojarzone z jego formą, gdy tworzy on choćby minimalne (dwuelementowe) serie cechujące się analogią semantyczną i formalną, a im więcej przykładów zawierają, tym silniejsza staje się relacja asocjacji.

Po piątę, nietypowość afiksoidu polega na tym, że ma on konkretne znaczenie lekсыkalne wyrażane też jednocześnie przez inne leksemy (np. *gamia-* ‘małżeństwo’), a nie afiksy, i funkcjonuje w języku polskim jako aktualnie wykorzystywany środek tworzenia neologizmów słowotwórczych i rozumienia wyrazów podzielnych, choć ze względu na poziom konkretności swojego sensu nie jest morfemem słowotwórczym ani niemorfologicznym formantem, por. nowy derywat *psychofag* ‘osoba, która każdy związek czyni toksycznym i doprowadza

3 Definicja tego terminu brzmi następująco: „abstrakcyjna jednostka językowa (konstrukt gramatyczny), której odpowiada klasa wszystkich i tylko takich wyrazów (form) gramatycznych, które [są takie, że]: (a) pozostają względem siebie w bezpośredniej lub pośredniej opozycji morfologicznej, (b) różnica funkcjonalna między nimi sprowadza się do różnicy wartości kategorii morfologicznych przysługujących poszczególnym formom gramatycznym, (c) różnice formalne między tymi formami wynikają z różnicy wykładników morfologicznych wartości tych kategorii morfologicznych” (Laskowski 1999: 51).

4 Definicja ta brzmi następująco: „maksymalny zbiór form wyrazowych, tworzonych dostatecznie kategorialnie i mających identyczne lub regularnie zróżnicowane cechy formalne (kształt) i funkcjonalne (gramatyczne, semantyczne, pragmatyczne)” (Bańko 2002: 25).

5 Definicja tego terminu brzmi następująco: „ciąg elementów diakrytycznych mający znaczenie globalne, tzn. ciąg niepodzielny na takie podciągi znaczące, które byłyby elementami klas substytucyjnych niezamkniętych” (Grochowski 1982: 28).

partnera do emocjonalnej ruiny, jakby odżywiała się czyimiś zasobami psychicznymi, uczuciami, marzeniami. Z tego powodu nie można też interpretować go jako (współ)formantu słowotwórczego, np. w ramach formantu interfiksalno-sufiksoidalnego lub ujemno-interfiksalno-sufiksoidalnego.

Po szóste, z powodu swojej niesamodzielnności składniowej (związania, występowania jedynie w złożeniach) afiksoid nie może być używany w parafrazie słowotwórczej złożenia afiksoidalnego i musi zostać zastąpiony przez leksem niezwiązany z nim formalnie, niepodobny do niego, ale wyrażający jego sens, por. *teatrologia* ‘nauka o teatrze’, gdzie wyraz *teatr* pojawia się i w *compositum*, i w definicji strukturalnej, a afiksoid *-logia* jest reprezentowany w parafrazie przez leksem *nauka*. Gdyby słowo *teatrologia* składało się z dwóch członów mających samodzielne podstawy, a nie z motywującej go bazy *teatr* i afiksoidu *-logia*, wówczas jego treść oddalibyśmy w postaci ‘logia o teatrze’, a nie jako ‘nauka o teatrze’ (konstrukcji typu *biologia* zaś jako ‘logia o bio’).

Po siódme, sensu wnoszonego do złożenia przez człon związany nie da się wyrazić za pomocą rodzimego (polskiego) przedrostka lub przyimka w żadnej zawierającej go strukturze. Zastrzeżenie to – zgodnie z zaproponowaną przez Renatę Grzegorzczukową i Jadwigę Puzyninę (1998: 430) procedurą, która brzmi „jeśli znaczenie to [komunikowane przez człon obcy – M.R.] bywa wyrażane w innych wypadkach przez morfemy słowotwórcze [...] lub przyimki [...], można uznać tego typu konstrukcje za derywaty prefiksalne” – pozwala oddzielić prefiksoidy od prefiksów. Rozumowanie jest bowiem następujące: jeśli dwie jednostki języka (np. *anty-* w *antyrządowy* i *przeciw-* w *przeciw rządowy* lub *przeciw* w *przeciw rządowi*) mają to samo znaczenie ‘negatywnie nastawiony, zwalczający’, a chronologicznie wcześniejszą i rodzimą (*przeciw-*) uznaliśmy za przedrostek (wcześniej będący przyimkiem), to dłaczego późniejszą i zapożyczoną (*anty-*) interpretować inaczej, czyli jako prefiksoid? By zachować spójność opisu faktów językowych tożsamy z funkcjonalnego punktu widzenia, powinniśmy włączyć oba te elementy do wspólnego zbioru – prefiksów; w wypadku sufiksów nie ma w dzisiejszej polszczyźnie analogicznego przykładu.

2. Terminy używane w analizie słowotwórczej

Na gruncie słowotwórstwa synchronicznego afiksoidy w proponowanym tutaj ujęciu można podzielić na trzy grupy ze względu na to, które pozycje zajmują w konkretnym konstytuowanym przez siebie złożeniu podzielnym formalnie lub o podzielności mieszanej względem podstawy słowotwórczej. I tak przez *prefiksoidy* rozumiem afiksoidy, które występują przed podstawą słowotwórczą (stanowiącą czasem również jeden afiksoid) w konkretnej formacji, por. *paleo-* w *paleogeomorfologia* ‘geomorfologia historyczna’. Za *sufiksoidy* uznaję afiksoidy, które zajmują pozycję po podstawie słowotwórczej (czasem również afiksoidalnej), por. *-biont* ‘organizm’ w słowie *oksybiont* ‘organizm mogący żyć jedynie w obecności tlenu atmosferycznego’. *Interfiksoidy* definiuję wreszcie jako afiksoidy, które sytuują się wyłącznie między dwiema bazami derywacyjnymi w złożeniach składających się z trzech lub czterech podstaw słowotwórczych (analogicznie do interfiksów), por. ciąg *-ptero-* ‘skrzydła’ w *compositum trichopterologia* ‘nauka o owadach ze skrzydłami pokrytymi licznymi włoskami,

czyli chruścikach' (nie ma w polszczyźnie leksemu *pterologia*, a afiksoid *trycho-* występuje też w innym wariantcie fonetycznym w leksemie *trychologia* 'nauka o włosach').

Dwojaką możliwą genezę poszczególnych afiksoidów niech oddają wchodzące względem siebie w opozycję terminy *afiksoid zapożyczony* i *afiksoid wyabstrahowany*. Pierwszy określa afiksoid, który stanowi na gruncie polszczyzny adaptację danego wyrazu obcego, zazwyczaj greckiego lub łacińskiego, ewentualnie włoskiego, francuskiego albo angielskiego, i został w różnym stopniu przyswojony, np.: *-cefalia*, *dendro-*, *-metria*, *zoo-*. Drugi odnosi się do afiksoidu, który powstał z ciągu fonemów występującego w serii wyrazów o podobnej budowie przez nadanie mu statusu morfemu (znaczenia leksemalnego) bez respektowania wcześniejszych granic morfologicznych i dodawanie go do nowych słów, por.: *-holik*, *-holizm*, *-strada*. Afiksoidy wyabstrahowane na gruncie innych języków niż polszczyzna, a następnie zapożyczone do języka polskiego (np. *-gate* 'afera'), proponuję wreszcie włączyć do afiksoidów zapożyczonych.

Kolejnym komponentem proponowanego systemu terminologicznego są leksemy specjalistyczne modelujące relacje między jednostkami języka wyższego rzędu a ich członami: *podzielność*, *podzielność formalno-semantyczna*, *podzielność formalna*, *podzielność semantyczna* oraz *podzielność mieszana*. *Podzielność* stanowi dla mnie związek między bardziej złożonym leksemem i co najmniej jednym innym leksemem, co najmniej jednym afiksoidem lub co najmniej jednym innym leksemem i co najmniej jednym afiksoidem, który polega na tym, że (1) co najmniej jeden inny leksem zawiera w nim swoją formę i znaczenie, (2) co najmniej jeden inny leksem zawiera w nim swoje znaczenie, (3) co najmniej jeden afiksoid zawiera w nim swoją formę albo (4) jednocześnie co najmniej jeden inny leksem zawiera w nim swoją formę i treść, a co najmniej jeden afiksoid – swoją formę. Przez *podzielność formalno-semantyczną* (zwaną tradycyjnie *motywacją*) rozumiem stosunek między leksemami, który polega na tym, że jeden z nich jest bardziej złożony formalnie i semantycznie niż drugi (drugie), por. *wodoodporny* 'odporny na wodę'. *Podzielność formalną* definiuję jako relację między leksemem składającym się z co najmniej jednego afiksoidu a konstytuującym go afiksoidem, która polega na tym, że afiksoid zawiera się w jego bardziej złożonej formie, ale nie w znaczeniu, choć wnosi do niego treść wyrażaną przez zastępujące go w parafrazie wyrazy, por. *biologia* 'nauka o życiu' < *bio-* 'życie' i *-logia* 'nauka', ale nie: *biologia* 'logia o bio'. *Podzielność semantyczna* to dla mnie związek między leksemami, z których jeden jest bardziej złożony semantycznie od drugiego (drugich), por. *premier* 'osoba kierująca pracami rządu' oraz leksemy: *osoba*, *kierować*, *praca*, *rząd*. Wreszcie terminu *podzielność mieszana* chciałbym używać na oznaczenie występujących jednocześnie dwóch niejednorodnych relacji: relacji formalno-semantycznej między leksemem i zawartym w nim co najmniej jednym prostszym leksemem oraz relacji formalnej między tym samym leksemem złożonym a zawartym w nim co najmniej jednym afiksoidem, por. *muzykologia* 'nauka o muzyce' oraz *muzyka* 'muzyka' i *-logia* 'nauka', ale nie: *muzykologia* 'logia o muzyce'. Warto jeszcze podkreślić, że w wypadku *podzielności mieszanej* mamy do czynienia nie z jedną relacją o dwóch aspektach (formalno-semantyczną), lecz z dwiema odrębnymi relacjami: jedną o dwóch wymiarach (*podzielnością formalno-semantyczną*) i drugą jednowymiarową (*podzielnością formalną*).

Pierwszym kryterium, ze względu na które możemy podzielić złożenia, jest rodzaj relacji między złożeniem a jego członem lub członami (typ podzielności). Ich zróżnicowanie pod tym względem opisują terminy: *złożenie*, *złożenie podzielne formalno-semantycznie*, *złożenie podzielne formalnie*, *złożenie o podzielności mieszanej* oraz *złożenie afiksoidalne*. Przez *złożenie* rozumiem leksem (1) zawierający w swojej formie i znaczeniu co najmniej dwa leksemy, (2) zawierający w swojej formie tylko afiksoidy lub (3) zawierający jednocześnie w swojej formie i znaczeniu co najmniej jeden leksem oraz w swojej formie co najmniej jeden afiksoid; mówiąc krócej: wyraz o podzielności formalno-semantycznej, formalnej lub mieszanej na minimum dwa człony. *Złożenie podzielne formalno-semantycznie* definiuję jako złożenie zawierające w swojej formie i znaczeniu tylko leksemy, por. *tysiąclecie* ‘okres tysiąca lat’. *Złożenie podzielne formalnie* to dla mnie złożenie zawierające w swojej formie w funkcji podstaw słowotwórczych tylko afiksoidy bez względu na ich liczbę, por. *fitofag* ‘zwierzę, które żywi się roślinami’ (ale nie np. *paleogeomorfologia* ‘geomorfologia historyczna’). Z kolei termin *złożenie o podzielności mieszanej* chciałbym stosować na oznaczenie złożenia zawierającego jednocześnie w swojej formie i znaczeniu co najmniej jeden temat słowotwórczy innego leksemu oraz jedynie w swojej formie co najmniej jeden afiksoid, por. *teatrologia* ‘nauka o teatrze’. Wreszcie złożenia podzielne formalnie i złożenia o podzielności mieszanej można objąć wspólnym hiperonimem *złożenia afiksoidalne*⁶. Warto się w tym miejscu zatrzymać, by przeanalizować stosunek powyższych terminów i ich znaczeń do tych zaproponowanych w gramatyce akademickiej. Otóż dodałem jednostkę *złożenie podzielne formalno-semantycznie* na oznaczenie „domyślnego” złożenia zawierającego dwie podstawy samodzielne, a także zastąpiłem określenia *quasi-złożenie* i *złożenie jednostronnie motywowane* odpowiednio etykietkami *złożenie podzielne formalnie* i *złożenie o podzielności mieszanej*, gdyż według mnie lepiej niż wcześniejsze terminy wskazują cechy nazywanych desygnatów.

Poza kryterium rodzaju relacji między *compositum* a jego członem lub członami złożenia afiksoidalne możemy podzielić także z punktu widzenia typu wykładników relacji podzielności formalnej lub podzielności mieszanej. Minimalny inwentarz kategorii analitycznych służących do modelowania zróżnicowania strukturalnego złożzeń z afiksoidami powinien moim zdaniem składać się z 6 terminów. Są to: (1) *złożenie bezafiksalne* – złożenie niezawierające *żadnego* wykładnika formalnego relacji między konstrukcją i jej bazami (także afiksoidalnymi), por. *ornitochoria* ‘rozsiewanie nasion i zarodników roślin za pośrednictwem ptaków’, (2) *złożenie prefiksalne* – złożenie utworzone przez połączenie co najmniej dwóch podstaw słowotwórczych (czyli również afiksoidów) i dodanie prefiksu do linearnie pierwszej z nich, por. *anaerobiont* ‘organizm, który może żyć bez tlenu atmosferycznego’, (3) *złożenie sufiksalne* – złożenie utworzone przez połączenie co najmniej dwóch podstaw słowotwórczych i dodanie sufiksu do linearnie drugiej z nich, por. *multimilioner* ‘ktoś, kto ma majątek warty wiele milionów w jakiejś walucie’, (4) *złożenie interfiksalne* – złożenie powstałe drogą połączenia co najmniej dwóch podstaw słowotwórczych i wstawienia między

6 Nie wprowadzam terminu *złożenie podzielne semantycznie*, gdyż byłby on niefunkcjonalny: z wyjątkiem jednostek elementarnych i niedefiniowalnych każdy leksem autosemantyczny daje się bowiem podzielić na mniejsze komponenty znaczeniowe wyrażane leksemami, a zatem termin ten niczego by nie porządkował.

nie interfiksu, por. *oceanografia* ‘nauka opisująca całościowo oceany’, (5) *złożenie ujemne* – złożenie zawierające w swojej strukturze temat z ujętą niefleksyjną częścią którejś z podstaw słowotwórczych, por. *geobiologia* ‘paranauka zajmująca się wpływem zjawisk geologicznych na funkcjonowanie organizmów żywych’, (6) *złożenie ujemno-interfiksalne* – złożenie różniące się od swoich baz ucięciem części niefleksyjnej jednej z nich oraz interfiksem, por. *elektrobiologia* ‘dział biologii zajmujący się badaniem zjawisk i procesów elektrycznych zachodzących w organizmach żywych’⁷.

Innymi terminami funkcjonalnymi wykorzystywanymi do analizy słowotwórczej compositów afiksoidalnych mogą być wyrażenia: *złożenie prefiksoidalne*, czyli złożenie powstałe przez połączenie prefiksoidu i podstawy słowotwórczej bez względu na formalny wykładnik relacji podzielności, por. *milimetr* ‘jednostka długości tysiąc razy mniejsza od metra’, oraz *złożenie sufiksoidalne*, czyli złożenie powstałe przez połączenie podstawy i sufiksoidu bez względu na typ formantu, por. *muzykografia* ‘opis utworów muzycznych’ (zob. dalej odpowiadające im procesy: *prefiksoidyzację* i *sufiksoidyzację*). Ich wprowadzenie pociąga za sobą konieczność poczynienia jednej ważnej uwagi. Otóż zgodnie z początkową definicją *afiksoidu* oraz komentarzem definicyjnym zarówno prefiksoid, jak i sufiksoid są morfemami mieszanymi, tj. leksykalno-gramatycznymi. Lecz w związku z tym, że analiza słowotwórcza wymusza operowanie kategoriami podstawy słowotwórczej (wyrazu zawierającego rdzeń lub rdzenie) oraz formantu (najczęściej afiksu), sądzę, że warto przedłożyć w ich opisie kryterium semantyczne nad formalne, czyli stwierdzić, że afiksoidy stanowią raczej „rdzenie słowotwórcze” (niesamodzielne podstawy dodawane do innych podstaw) niż „afiksy leksykalne” (wykładniki derywacji o znaczeniu leksykalnym). Innymi słowy, mimo że człony związane jako jednostki niewystępujące samodzielnie w zdaniu są (dokładnie tak jak formanty słowotwórcze) dodawane do swoich baz derywacyjnych, myślę, że nie należy ich uznawać za formanty, gdyż stanowią odrębne podstawy słowotwórcze wnoszące do wyrazów motywowanych swoje znaczenie leksykalne. Dla przykładu: w złożeniu *epidemiologia* człony *epidemi(a)* oraz *-logia* trzeba zatem zinterpretować według mnie jako całkowicie równorzędne słowotwórczo podstawy, a interfiks *-o-* – jako jedyny formalny wykładnik relacji podzielności (dokładnie tak samo jak w formacji *chłoporobotnik* człony *chłop* i *robotnik* oraz interfiks *-o-*).

Postuluję również, by wprowadzić do analizy słowotwórczej złożzeń afiksoidalnych wyrażenia terminologiczne: *złożenie dwuczłonowe*, *złożenie trójczłonowe*, *złożenie*

⁷ Należy podkreślić, że *anaerobiont* to właśnie złożenie prefiksalne (dokładnie w takim samym sensie, w jakim *oceanografia* lub np. *chłoporobotnik* są złożeniami interfiksalnymi), tzn. mamy tu do czynienia z połączeniem dwóch afiksoidów (por. *afiksoidyzacja*) w ramach jednej operacji słowotwórczej, której jedyny formalny wykładnik to prefiks *an-* (zob. uwagi o niemożności uznania afiksoidów za formanty). Strukturę tę trzeba bowiem sparafrazować jako ‘organizm (-biont-), który może żyć bez (*an-*) tlenu atmosferycznego (*aero-*)’. Nie można natomiast zgodzić się z twierdzeniem, że pochodzi on od wyrazu *aerobiont*, więc nie jest złożeniem, lecz derywatem prefiksальnym, ponieważ *aerobiont* to ‘organizm (-biont), który może żyć tylko w obecności tlenu atmosferycznego (*aero-*)’. W tej interpretacji parafraza słowotwórcza byłaby więc wewnętrznie sprzeczna, gdyż brzmiałaby: *anaerobiont* ‘aerobiont, który może żyć bez tlenu atmosferycznego, a zatem ‘organizm, który może żyć tylko w obecności tlenu atmosferycznego (*aerobiont*), który może żyć bez tlenu atmosferycznego’. Podobnie złożenie *geobiologia* to złożenie, które powstało przez jednoczesne połączenie uciętej podstawy *geo[logiczny]* z afiksoidami *bio-* i *-logia*. Jego interpretacja jest poprawna, ponieważ *geobiologia* to paranauka, a zatem nie możemy stworzyć parafrazy *geobiologia* ‘dział biologii/geologii (nauk) badający wpływ zjawisk geologicznych na organizmy żywe’.

czteroczłone. Jednocześnie przez *złożenie dwuczłone* proponuję rozumieć złożenie, które zawiera dokładnie dwa tematy słowotwórcze, por. *wirusologia* ‘nauka o wirusach’; przez *złożenie trójczłone* – *compositum*, które składa się z dokładnie trzech tematów słowotwórczych, por. *geobiologia* ‘paranauka (-logia) zajmująca się wpływem zjawisk geologicznych (geo-) na funkcjonowanie organizmów żywych (bio-); a przez *złożenie czteroczłone* – formację, którą konstytuują dokładnie cztery tematy słowotwórcze, por. *otorynolaryngologia* ‘nauka (logia-) o chorobach uszu (oto-), nosa (ryno-), gardła i krtani (laryngo-) oraz ich leczeniu’. Co istotne, afiksoidy nie są w nich jedynie częściami składowymi bazy derywacyjnej (jak np. w strukturze *paleogeomorfologia* ‘geomorfologia historyczna’), lecz odrębnymi, równorzędnymi podstawami słowotwórczymi, wnoszącymi do nich swój sens jednocześnie, wykorzystanymi w toku jednej i tej samej operacji nominacyjnej. Należy przy tym odróżnić od nich proponowane w tym ujęciu terminy morfologiczne: *leksem dwurdzenny*, *leksem trójrdzenny*, *leksem czterordzenny* oraz *leksem monoafiksoidalny*, *leksem diafiksoidalny*, *leksem triafiksoidalny* i *leksem tetraafiksoidalny* (zob. dalej).

Zgadając się z opinią I. Kaproń-Charzyńskiej (2005: 45), która stwierdziła, że w związku z tym, że terminy *prefiksoid* i *człon związany* odnoszą się do segmentów typu *hydro-* czy *-logia*, „nie można jako morfoиду (prefiksoidu, sufiksoidu) określać morfu pustego, aby jeden termin nie nazywał dwóch różnych zjawisk”, postuluję również wprowadzenie do powszechnego obiegu naukowego terminu *pseudoafiksoid* rozumianego jako ciąg elementów diakrytycznych (fonemów lub grafemów) tożsamy formalnie z polskim afiksoidem, ale niemający znaczenia i niebędący z tego powodu członem związanym. Za przykłady pseudoafiksoidów mogą posłużyć choćby segmenty *tri-* w wyrazie *tryumf* wobec prefiksoidu *tri-* ‘trzy’ w *trylogia* oraz *-tomia* w wyrazie *anatomia* wobec sufiksoidu *-tomia* ‘cięcie, nacięcie, wycięcie’ w *nefrotomia*. Uwzględnienie zarówno tej kategorii, jak i terminu *pseudoafiks* na oznaczenie ciągu elementów diakrytycznych tożsamego formalnie z polskim afiksem, ale niemającego znaczenia i niebędącego z tego powodu formantem, prowadziłoby do ustanowienia czteroelementowej opozycji terminologicznej: *afiks* – *pseudoafiks* – *afiksoid* – *pseudoafiksoid* (np. sufiks *-oza* w *betonoza* – ciąg fonemów *oza* w *borelioza* – prefiksoid *di-/dy-* ‘dwa’ w *dylogia* – ciąg fonemów *dy* w *dyskusja*).

Na koniec opisu określeń wykorzystywanych docelowo podczas analizy słowotwórczej chciałbym zaproponować cztery terminy o znaczeniu procesualnym: *kompozycja afiksoidalna*, *afiksoidyzacja*, *prefiksoidyzacja* oraz *sufiksoidyzacja* utworzone na wzór szeroko rozpowszechnionych w językoznawstwie leksemów *afiksacja*, *prefiksacja* i *sufiksacja*. Niech oznaczają one zatem odpowiednio: (1) tworzenie nowych złożów podzielnych formalnie lub o podzielności mieszanej przez połączenie afiksoidu z podstawą słowotwórczą lub innym afiksoidem bez względu na ich liczbę, kolejność oraz typ formantu (*kompozycja afiksoidalna*), por. *geobiologia* < *geo-*, *bio-*, *-logia*, (2) tworzenie złożów podzielnych formalnie przez połączenie ze sobą co najmniej dwóch afiksoidów bez względu na ich kolejność (*afiksoidyzacja*), por. *otorynolaryngologia* < *oto-*, *ryno-*, *laryngo-*, *-logia*, (3) tworzenie złożów o podzielności mieszanej przez połączenie prefiksoidu z podstawą słowotwórczą (*prefiksoidyzacja*), por. *neogoty* < *neo-*, *goty*, ale też *paleogeomorfologia* < *paleo-*, *geomorfologia*,

oraz (4) tworzenie złożzeń o podzielności mieszanej przez połączenie sufiksoidu z podstawą słowotwórczą bez względu na typ formantu (*sufiksoidyzacja*), por. *teatrologia* < *teatr*, *-logia*.

3. Terminy używane w analizie morfologicznej (morfotaktycznej)

Z morfologicznego punktu widzenia afiksoidy można podzielić na trzy nadrzędne grupy ze względu na to, które pozycje zajmują w konstytuowanych przez siebie złożeniach podzielnych formalnie i o podzielności mieszanej (nie: ze względu na to, którą pozycję zajmują w konkretnym wyrazie złożonym). I tak przez *afiksoidy inicjalne* rozumiem afiksoidy, które nie występują w żadnym *compositum* na końcu i nie we wszystkich złożeniach pojawiają się w pozycji środkowej, lecz zajmują (1) zawsze pierwsze miejsce (*afiksoidy inicjalne bezwzględne*), por. *trycho-* ‘włosy’ w *trychologia*, albo (2) w części leksemów pierwsze, a w części – drugie lub trzecie (*afiksoidy inicjalne względne*), por. *pato-* ‘choroba, cierpienie’ w *patologia* i *fitopatologia*. Za *afiksoidy finalne* uznaję z kolei afiksoidy, które zajmują zawsze ostatnią pozycję w obrębie zawierających je złożzeń, por. *-biont* ‘organizm’ m.in. w słowie *oksybiont*. *Afiksoidy centralne* definiuję wreszcie jako afiksoidy, które sytuują się wyłącznie w środku: zawsze jednocześnie po afiksoidzie inicjalnym i przed afiksoidem finalnym w złożeniach złożonych z trzech lub czterech afiksoidów, por. ciąg *-ptero-* ‘skrzydła’ w następujących *compositach*: *chiropterologia*, *dipterologia*, *heteropterologia*, *ortopterologia*, *trichopterologia*. W tym momencie pojawia się następujący problem teoretyczny: na gruncie morfologii (zob. Kowalik 1999: 586) *prefiks* definiuje się tradycyjnie jako afiks występujący przed rdzeniem, a *sufiks* jako afiks występujący po rdzeniu. Z tego powodu zdefiniowane linearnie i względnie morfologiczne segmenty poboczne (przedrostki i przyrostki) zawsze pozostają przedrostkami i przyrostkami bez względu na to, czy poprzedzają je inne przedrostki lub następują po nich inne przyrostki (chodzi o użyte terminy). Tymczasem afiksoidy mogą tworzyć konstrukcje bez „tradycyjnych” rdzeni, por. *kardiologia* ‘nauka o sercu’, a więc ich definicje nie mogą odwoływać się do morfemu leksykalnego, a jedynie do ich pozycji w obrębie złożzeń (choć można też na to spojrzeć w ten sposób, że wszystkie afiksoidy są rdzeniami, ale innego typu niż tradycyjne morfemy leksykalne – wówczas człony związane w niektórych formacjach byłyby jednocześnie prefiksami i sufiksami). Jeśli zdefiniujemy jednak *afiksoid inicjalny* jako afiksoid występujący na początku konkretnego złożenia (jako pierwszy rdzeń), to okaże się, że afiksoid, który w jednym złożeniu stanowi afiksoid inicjalny (*morfo-* w *morfolgia*), może przestać nim być w innym *compositum* (*morfo-* w *geomorfologia*), a zjawisko to powtarza się czasem nawet dwukrotnie (*geo-* w *geomorfologia* oraz *paleogeomorfologia*), przy czym należy wyraźnie zaznaczyć, że taka sytuacja nie dotyczy afiksoidów finalnych. Proponuję poradzić sobie z tą trudnością w następujący sposób: wyróżnijmy *afiksoidy inicjalne bezwzględne*, które zajmują pierwszą pozycję w obrębie wszystkich zawierających je leksemów, i *afiksoidy inicjalne względne*, występujące w części konstrukcji na początku, a w innej grupie formacji – na drugim miejscu w leksemach trójrdzennych albo na drugim lub trzecim miejscu w leksemach czterordzennych (zob. dalej). Sądzę ponadto, że do interpretacji struktury konkretnego złożenia afiksoidalnego można stosować regularne i zrozumiałe określenia opisowe: *afiksoid w pozycji inicjalnej*, *afiksoid w pozycji centralnej* i *afiksoid w pozycji finalnej*.

Budowę morfologiczną złożzeń afiksoidalnych pozwalają opisać także dwa szeregi postulowanych przeze mnie tutaj terminów: *leksem dwurdzenny*, *leksem trójrzdenny*, *leksem czterordzenny* z jednej i *leksem monoafiksoidalny*, *leksem diafiksoidalny*, *leksem triafiksoidalny*, *leksem tetraafiksoidalny* z drugiej strony. *Leksem dwurdzenny* składa się z dokładnie dwóch rdzeni bez względu na ich status, czyli z rdzeni lekсыkalnych lub afiksoidów (*gigawat*), *leksem trójrzdenny* zaś – z trzech rdzeni (*baty-fotometr*), a *leksem czterordzenny* – z czterech (*psychoneuroimmunologia*). *Leksem monoafiksoidalny* zawiera tylko jeden afiksoid, por. *alergologia*; *leksem diafiksoidalny* – dwa, por. *kardiologia*; *leksem triafiksoidalny* – trzy, por. *ichtiopatologia*; a *leksem tetraafiksoidalny* – cztery, por. *otorynolaryngologia*. Stoję na stanowisku, że powyższe terminy bardzo dobrze uzupełniają na poziomie analizy morfologicznej zaproponowane wcześniej określenia dostosowane do perspektywy słowotwórczej: *złożenie dwuczłonowe*, *złożenie trójczłonowe* oraz *złożenie czteroczłonowe*, gdyż eksponują odmienne realne różnice językowe między złożeniami afiksoidalnymi. Zilustrujmy ich funkcjonalność charakterystyką formacji *paleogeomorfologia* ‘geomorfologia historyczna’. Stanowi ona jednocześnie (pod względem słowotwórczym) *złożenie dwuczłonowe* z członami (tematami) *paleo-* i *geomorfologia* oraz (pod względem morfologicznym) *leksem tetraafiksoidalny* z afiksoidami inicjalnymi *paleo-*, *geo-* i *morfo-* oraz afiksoidem finalnym *-logia*. Uogólniając, warto jeszcze zauważyć, że gdy badamy *composita* afiksoidalne, musimy w ogóle bardzo starannie rozróżniać w strukturze opisywanych wyrazów złożonych wiele odrębnych szeregów. Myślę, że można w tym kontekście wymienić choćby: (1) ogólną liczbę członów (tematów słowotwórczych), (2) liczbę rdzeni samodzielnych, (3) liczbę rdzeni związanych (afiksoidów), (4) liczbę rdzeni (tj. rdzeni lekсыkalnych lub afiksoidów). Przykładowo formacja *autobiografia* ‘biografia jakiejś osoby napisana przez nią samą’ zawiera 2 człony-tematy (*auto-*, *biografia*), o rdzeni samodzielnych, 3 rdzenie związane-afiksoidy (*auto-*, *bio-*, *-grafia*) i 3 rdzenie w ogóle (*auto-*, *bio-*, *-grafia*).

Osobne omówienie należy się terminowi *leksem poliprefiksoidalny*. Oznacza on dla mnie wyraz, w którym występuje ciąg dwóch lub trzech (wielu) następujących po sobie prefiksoidów, por. *paleo/geo/morfo/logia*. (Nawiasem mówiąc, wprowadzenie terminu *leksem polisufiksoidalny* na gruncie językoznawstwa polonistycznego nie miałoby żadnego sensu, gdyż – zgodnie z moją najlepszą wiedzą – takie struktury nie istnieją w polszczyźnie). Zestawienie to może stanowić część opozycji terminologicznej funkcjonalnej we współczesnym języku polskim z kombinatorycznego punktu widzenia: *leksem poliprefiksoidalny* – *leksem polisufiksoidalny*, gdyż w naszej mowie ojczystej mamy w wypadku jednostek tych dwóch typów do czynienia z charakterystyczną zbieżnością zajmowanej pozycji (lewa lub prawa) i rodzaju struktury (afiksoid lub afiks), tzn. po lewej stronie występują zasadniczo ciągi prefiksoidów, a po prawej – układy sufiksów.

Sądzę, że w opisie złożzeń afiksoidalnych warto stosować również wyrażenie *struktura morfotaktyczna* do nazwania „ciągu morfologicznego zawierającego tę samą liczbę segmentów należących do tej samej klasy jednostek morfologicznych, które pozostają ze sobą w tych samych związkach syntagmatycznych” (Kowalik 1999: 586). Jednostki te we współczesnym języku polskim są bowiem dość zróżnicowane pod tym względem, gdyż tworzą aż

17 różnych struktur morfotaktycznych⁸: (1) $R_{\text{bound}}R_{\text{bound}}Fl$ (*oksy-biont-Ø*), (2) $R_{\text{sub}}R_{\text{bound}}S_{\text{sub}}Fl$ (*ufo-log-i-a*), (3) $R_{\text{sub}}I_{\text{sub}}R_{\text{bound}}S_{\text{sub}}Fl$ (*muzyk-o-graf-i-a*), (4) $R_{\text{sub}}S_{\text{sub}}I_{\text{sub}}R_{\text{bound}}S_{\text{sub}}Fl$ (*epidem-i-o-log-i-a*), (5) $R_{\text{bound}}R_{\text{sub}}S_{\text{sub}}Fl$ (*multi-milion-er-Ø*), (6) $R_{\text{bound}}R_{\text{sub}}Int_{\text{adi}}S_{\text{adi}}Fl$ (*auto-temat-ycz-n-y*), (7) $R_{\text{bound}}R_{\text{sub}}Fl$ (*mega-wat-Ø*), (8) $P_{\text{sub}}R_{\text{bound}}R_{\text{bound}}Fl$ (*an-aero-biont-Ø*), (9) $R_{\text{bound}}R_{\text{bound}}S_{\text{sub}}Fl$ (*ornito-manc-j-a*), (10) $R_{\text{sub}}I_{\text{sub}}R_{\text{sub}}R_{\text{bound}}S_{\text{sub}}Fl$ (*kosm-o-minera-log-i-a*), (11) $R_{\text{sub}}R_{\text{bound}}R_{\text{bound}}S_{\text{sub}}Fl$ (*geo-bio-log-i-a*), (12) $R_{\text{adi}}I_{\text{sub}}R_{\text{bound}}R_{\text{bound}}S_{\text{sub}}Fl$ (*psych-o-onko-log-i-a*), (13) $R_{\text{bound}}R_{\text{sub}}I_{\text{sub}}R_{\text{bound}}S_{\text{sub}}Fl$ (*bio-klimat-o-log-i-a*), (14) $R_{\text{bound}}R_{\text{bound}}R_{\text{bound}}Fl$ (*kardio-mio-cyt-Ø*), (15) $R_{\text{adi}}I_{\text{sub}}R_{\text{bound}}R_{\text{bound}}S_{\text{sub}}Fl$ (*psych-o-neuro-immuno-log-i-a*), (16) $R_{\text{bound}}R_{\text{bound}}R_{\text{adi}}I_{\text{adi}}R_{\text{bound}}S_{\text{sub}}Fl$ (*oligo-freno-psych-o-log-i-a*), (17) $R_{\text{bound}}R_{\text{bound}}R_{\text{bound}}R_{\text{bound}}S_{\text{sub}}Fl$ (*neuro-gastro-entero-log-i-a*).

W złożeniu afiksoidalnym zdarza się też czasem, że jeden fonem stanowi nałożone na siebie jednocześnie nagłos i wygłos dwóch różnych afiksoidów, ewentualnie afiksoidu i wyrazu samodzielnego, por.: *mikropaleontologia* (< *mikro-* + *-paleo-* + *-onto-* + *logia*), *neontologia* (*neo-* + *-onto-* + *-logia*), *paleoceanologia* (*paleo-* + *ocean* + *-logia*), *paleontologia* (*paleo-* + *-onto-* + *-logia*). Diakryt taki proponuję nazywać *węzłem afiksoidalnym* i uznać go za jeden z podtypów węzła morfologicznego w odróżnieniu od fonemów będących przykładem nałożenia się na siebie podstawy i afiksu, które nazwałbym *węzłami afiksalnymi*.

Proponowane wyżej terminy można ponadto łączyć ze sobą podczas opisu, również z leksemami specjalistycznymi z zakresu nieafiksoidalnego słowotwórstwa strukturalnego i kognitywnego (a nawet wydaje się to pożądane). Zilustrujmy powyższe stwierdzenie całościową charakterystyką leksemu *tekstologia* o znaczeniu ‘nauka o tekstach’. W ramach analizy słowotwórczej można o nim powiedzieć, że pod względem strukturalnym jest to dwuczłonowe złożenie sufiksoidalne o podzielności mieszanej utworzone w wyniku sufiksoidyzacji i interfiksacji przez połączenie sufiksoidu *-logia* z podstawą słowotwórczą *tekst* za pomocą interfiksu *-o-*, a pod względem funkcjonalno-semantycznym – *compositum* endocentryczne i nadrzędno-podrzędne, należące do kategorii słowotwórczej nazw abstrakcyjnych cech, czynności i stanów oraz podkategorii nazw nauk (zgodnie z podziałem zaproponowanym w gramatyce akademickiej). Stanowi ono ponadto konstrukcję pojęciową o ogólnym profilu rzeczy i wysokim stopniu rozkładalności oraz systemową innowację słowotwórczą. Na gruncie analizy morfologicznej należy z kolei skonstatować, że wyraz ten to dwurdzenny leksem monoafiksoidalny, który tworzy abstrakcyjną strukturę morfotaktyczną $R_{\text{sub}}I_{\text{sub}}R_{\text{bound}}S_{\text{sub}}Fl$. Z leksykologicznego punktu widzenia wreszcie jednostka ta należy do pola leksykalnego CZŁOWIEK JAKO ISTOTA PSYCHICZNA – działalność intelektualna człowieka – działalność naukowa (zgodnie z podziałem przedstawionym w WSJP PAN) i jest pragmatycznie neutralna. Moim zdaniem dopiero taka wieloaspektowa analiza oddaje jej pełną złożoność.

Zakończenie

Magdalena Danielewiczowa (2018: 16–21) wymieniła w swoim opracowaniu sześć głównych zasad poprawnego kształtowania terminów: powszechności, jednoznaczności, jednomianowości, systemowości, ostrzenia terminów oraz umiaru ilościowego, a także kilka pobocznych,

8 Rozwiązanie stosowanych skrótów: $R_{\text{sub/adi}}$ – rdzeń rzeczownikowy/przymiotnikowy, R_{bound} – rdzeń związany, czyli afiksoid, $S_{\text{sub/adi}}$ – sufiks rzeczownikowy/przymiotnikowy, P_{sub} – prefiks rzeczownikowy, I_{sub} – interfiks rzeczownikowy, Int_{adi} – intermorf przymiotnikowy, Fl – końcówka fleksyjna.

takich jak: dyrektywa przyswajalności, rodzimości, logiczności i poprawności językowej. Nie mam wątpliwości, że zaproponowane przeze mnie terminy zostały utworzone zgodnie z regułami jednoznaczności, jednomianowości, systemowości, ostrzenia terminów, umiaru ilościowego, przyswajalności, logiczności i poprawności językowej. Co prawda dominują wśród nich jednostki oparte na rdzeniach zapożyczonych, ale można to usprawiedliwić faktem, że badania nad złoženiami afiksoidalnymi mają charakter międzynarodowy, gdyż jednostki te pojawiają się w wielu językach i są wobec tego opisywane przez naukowców z różnych części świata (zob. choćby: Iacobini, Giuliani 2010; Inčiuraitė-Noreikienė 2013). Jeśli chodzi wreszcie o zasadę powszechności, spełniają ją według mnie dwa podstawowe w zaproponowanym systemie terminy: *afiksoid* oraz *złożenie*, z których połączenia otrzymujemy *złożenie afiksoidalne*; co do reszty – mam nadzieję, że niniejsza publikacja przyczyni się w dużej mierze do ich rozpowszechnienia.

Bibliografia

- Algeo J. (red) 1991: *Fifty years „Amond the New Words”*. *Dictionary of neologisms*, Cambridge University Press, New York.
- Bańko M. 2002: *Wykłady z polskiej fleksji*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Bartmiński J. 2000: *Pasywne i aktywne paneuropeizmy we współczesnym języku polskim*, [w:] J. Mazur (red.), *Słownictwo współczesnej polszczyzny w okresie przemian*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin, s. 109–116.
- Bauer L. 1983: *English word formation*, Cambridge University Press, Cambridge.
- Bogusławski A. 1976: *O zasadach rejestracji jednostek języka*, „Poradnik Językowy”, z. 8, s. 356–364.
- Bogusławski A. 2023: *Metodologia lingwistyki. Zarys*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.
- Bralczyk J., Majkowska G. 2000: *Język mediów – perspektywa aksjologiczna*, [w:] J. Bralczyk, K. Mosiołek-Kłosińska (red.), *Język w mediach masowych*, Upowszechnianie Nauki – Oświata „UN-O”, Warszawa, s. 43–50.
- Buzássyová K. 2002: *Kombinatorika významových konstituentov v kompozitách*, [w:] S. Mengel (red.), *Slavische Wortbildung: Semantik und Kombinatorik*, Lit, Münster–London–Hamburg, s. 181–192.
- Danielewiczowa M. 2018: *Terminomania i terminofobia we współczesnej lingwistyce*, [w:] T. Mika, D. Rojszczak-Robińska, O. Ziółkowska (red.), *Terminy w językoznawstwie synchronicznym i diachronicznym*, Rys, Poznań, s. 11–30.
- Dunaj B. 2000: *Nowe słownictwo w leksykografii*, [w:] J. Mazur (red.), *Słownictwo współczesnej polszczyzny w okresie przemian*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin, s. 33–38.
- Grochowski M. 1982: *Zarys leksykologii i leksykografii (zagadnienia synchroniczne)*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Toruń.
- Grzegorzczkova R. 2007: *Wstęp do językoznawstwa*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Grzegorzczkova R., Puzynina J. 1999: *Rzeczownik*, [w:] R. Grzegorzczkova, R. Laskowski, H. Wróbel (red.), *Gramatyka współczesnego języka polskiego. Morfologia*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, s. 389–468.
- Gutschmidt K. 2003: *Tipologični tendencii*, [w:] I. Ohnheiser (red.), *Komparacja systemów i funkcjonowania współczesnych języków słowiańskich. 1. Słowotwórstwo / Nominacja*, Uniwersytet Opolski, Opole, s. 341–355.
- Hacken ten P. 2012: *Neoclassical word formation in English and the organization of the lexicon*, [w:] Z. Garviilidou, A. Efthymiou, E. Thomadaki, P. Kambakis-Vougiouklis (red.), *Selected Papers of the 10th International Conference of Greek Linguistics*, Democritus University of Trace, Komotini, s. 1090–1099.
- Horecký J. 1987: *Neologizačné procesy v súčasnej spisovnej slovenčine*, „Studia Academica Slovaca”, nr 16, s. 139–149.
- Iacobini C., Giuliani A. 2010: *A multidimensional approach to the classification of combining forms*, „Italian Journal of Linguistics”, nr 2, s. 287–316.
- Inčiuraitė-Noreikienė L. 2013: *On the question of neoclassical compounds in Lithuanian*, „Verbum”, nr 4, s. 60–69.
- Jadacka H. 2001: *System słowotwórczy polszczyzny (1945–2000)*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Jadacka H. 2002: *Zapożyczenia*, [w:] A. Markowski (red.), *Nowy słownik poprawnej polszczyzny PWN*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, s. 1773–1775.

- Kaproni-Charzyńska I. 2004: *Prefiksy, sufiksy, prefiksoidy, sufiksoidy czy człony związane?*, „Język Polski” LXXXIV, z. 1, s. 16–28.
- Kaproni-Charzyńska I. 2005: *Derywacja ujemna w języku polskim. Rzeczowniki i przymiotniki*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Toruń.
- Kastovsky D. 2009: *Astronaut, astrology, astrophysics: about combining forms, classical compounds and affixoids*, [w:] R. Mcconchie, A. Honkaphoja, J. Tyrkkö (red.), *Selected Proceedings of the 2008 Symposium on New Approaches in English Historical Lexis (HEL-LEX 2)*, Cascadilla Proceedings Projects, Somerville, s. 1–13.
- Kolbusz-Buda J. 2014: *Peripheral categories in Polish compounding*, [w:] K. Kozak, J. Kolbusz-Buda (red.), *Novel approaches in language, literature and culture studies. Forum for contemporary issues in language and literature*, t. 1, Wydawnictwo Instytutu Kultury Regionalnej i Badań Literackich im. Franciszka Karpińskiego, Siedlce, s. 189–213.
- Kowalik K. 1999: *Morfotaktyka*, [w:] R. Grzegorzczkowska, R. Laskowski, H. Wróbel (red.), *Gramatyka współczesnego języka polskiego. Morfologia*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, s. 585–618.
- Kowalik K. 2002: *Euro i „europeizacja” polskiego słownictwa*, „Język Polski” LXXXII, z. 2, s. 81–86.
- Laskowski R. 1999: *Zagadnienia ogólne morfologii*, [w:] R. Grzegorzczkowska, R. Laskowski, H. Wróbel (red.), *Gramatyka współczesnego języka polskiego. Morfologia*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, s. 27–86.
- Markowski A. 2000: *Jawne i ukryte nowsze zapożyczenia leksykalne w mediach*, [w:] J. Bralczyk, K. Mosiołek-Kłosińska (red.), *Język w mediach masowych*, Upowszechnianie Nauki – Oświata „UN-O”, Warszawa, s. 96–111.
- Martincová O., Savický N. 1987: *Hybrydni slova a některé obecné otázky neologie*, „Slovo a slovesnost”, nr 48, s. 124–139.
- Mieczkowska H. 2002: *Nowe techniki derywacyjne w języku polskim i słowackim*, [w:] J. Rusek, W. Borys, L. Bednarczuk (red.), *Dzieje Słowian w świetle leksyki. Pamięci Profesora Franciszka Ślawnickiego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków, s. 291–299.
- Mycawka M. 2000: *Derywaty z mega- we współczesnej polszczyźnie*, „Język Polski” LXXX, z. 1/2, s. 15–22.
- Mycawka M. 2001: *Produktywne formanty słowotwórcze we współczesnej polszczyźnie (wybrane zagadnienia)*, [w:] K. Michalewski (red.), *Współczesna leksyka*, cz. 2, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 16–23.
- Nowak T., Polański E. 2011: *Najnowszy podręcznik gramatyki języka polskiego*, Petrus, Kraków.
- Ochmann D. 2002: *Między dezintegracją a analogią. O pewnym typie złożeń współczesnej polszczyzny*, „Język Polski” LXXXII, z. 5, s. 322–329.
- Ochmann D. 2004: *Nowe wyrazy złożone o podstawie zdeintegrowanej w języku polskim*, Księgarnia Akademicka, Kraków.
- Ochmann D. 2010: *Współczesne polskie composita. Próba typologii*, [w:] R. Przybylska, J. Kąs, K. Sikora (red.), *Symbolae grammaticae in honorem Boguslaj Dunaj*, Księgarnia Akademicka, Kraków, s. 427–436.
- Ożóg K. 1999: *Polszczyzna przełomu XX i XXI wieku*, [w:] B. Greszczuk (red.), *Język. Teoria – dydaktyka. Materiały 21. konferencji językoznawczej zorganizowanej w Trzcinicy k. Jasła w dniach 27–29 maja 1998 roku*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie, Rzeszów, s. 11–20.
- Pstyga A. 1994: *Nowe słownictwo rosyjskie. Struktura formalna i semantyczna rzeczownika*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk.
- Ryza-Woźniak A. 1999: *O powszechnej euromanii, czyli o funkcjonowaniu cząstki euro- we współczesnej polszczyźnie*, [w:] B. Greszczuk (red.), *Język – teoria – dydaktyka*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie, Rzeszów, s. 173–179.
- Ryza-Woźniak A. 2000: *Wpływ Unii Europejskiej na polszczyznę końca XX wieku*, [w:] G. Szpila (red.), *Zbiór referatów z konferencji Język trzeciego tysiąclecia, Kraków, 2–4 marca 2000*, Krakowskie Towarzystwo Popularyzowania Wiedzy o Komunikacji Językowej „Tertium”, Kraków, s. 311–317.
- Satkiewicz H. 1971: *Słowotwórstwo*, [w:] D. Buttler, H. Kurkowska, H. Satkiewicz, *Kultura języka polskiego. Zagadnienia poprawności gramatycznej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- Satkiewicz H. 1994a: *Typy zmian w zasobie leksykalnym współczesnej polszczyzny*, [w:] K. Handke, H. Dalewska-Greń (red.), *Polszczyzna a/i Polacy u schyłku XX wieku. Zbiór studiów*, Sławistyczny Ośrodek Wydawniczy, Warszawa, s. 123–127.
- Satkiewicz H. 1994b: *Zmiany w zasobie leksykalnym najnowszej polszczyzny*, [w:] E. Wrocławska (red.), *Uwarunkowania i przyczyny zmian językowych*, Sławistyczny Ośrodek Wydawniczy, Warszawa, s. 143–147.
- Scalise S. 1986: *Generative morphology*, Foris, Dordrecht.
- Selkirk E. 1982: *The syntax of words*, MIT Press, Cambridge.
- SJPdOr: *Słownik języka polskiego*, red. W. Doroszewski, t. 1–11, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1958–1969.
- Szubert A. 2022: *Affixoid oder Semistamm? Beitrag zur Diskussion über den Affixoidbegriff anhand dänischer Beispiele*, „Prace Językoznawcze” XXIV, s. 189–203.

- Vojteková M. 2022: *Semikompozitá a kvázikompozitá so somatickými bázoidmi v iníciaľovej pozícii (na materiáli slovenčiny, poľštiny a češtiny)*, „Bohemistyka”, nr 1, s. 73–108.
- Warren B. 1990: *The importance of combining forms*, [w:] W. Dressler, H. Luschützky, O. Pfeiffer, J. Rennison (red.), *Contemporary morphology*, Walter de Gruyter, Berlin–New York, s. 111–132.
- Waszakowa K. 2001a: *Różnorodność i intensywność procesów przejmowania elementów obcych w słowotwórstwie współczesnej polszczyzny*, „Poradnik Językowy”, z. 6, s. 2–14.
- Waszakowa K. 2001b: *System słowotwórczy*, [w:] S. Gajda (red.), *Najnowsze dzieje języków słowiańskich. Język polski*, Uniwersytet Opolski, Opole, s. 88–107.
- Waszakowa K. 2002: *Współczesne słowotwórstwo polskie i czeskie wobec ekspansji zapożyczeń*, „Poradnik Językowy”, z. 8, s. 8–15.
- Waszakowa K. 2003: *Przejawy tendencji do internacjonalizacji w systemach słowotwórczych języków zachodniosłowiańskich*, [w:] I. Ohnheiser (red.), *Komparacja systemów i funkcjonowania współczesnych języków słowiańskich. 1. Słowotwórstwo / Nominacja*, Uniwersytet Opolski, Opole, s. 78–102.
- Waszakowa K. 2005: *Przejawy internacjonalizacji w słowotwórstwie współczesnej polszczyzny*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.
- WSJP PAN: *Wielki słownik języka polskiego PAN*, red. P. Źmigrodzki (online: www.wsjp.pl, dostęp: 1 grudnia 2023 – 16 stycznia 2024).
- Ziemska J., Jermakowa O., Rudnik-Karwatowa Z. 1999: *Tendencje rozwojowe w słowotwórstwie języka polskiego i rosyjskiego końca XX stulecia*, „Slavia”, nr 1, s. 9–18.

Summary

What terms should we use to describe compounds with affixoids? Proposition of holistic terminological system

Keywords: word formation, compounds with affixoids, affixoids, bound stems, terminology.

The aim of this article is to present terminology which was created to describe compounds with affixoids in contemporary Polish language. At the beginning the author shows and comments on the definition of affixoid. Next, he defines lexemes' meaning relations between compounds with affixoids and their parts. Then he goes on to build definitions of words meaning groups of compounds with affixoids different in terms of type of relation between construction and its base, formal signal of this relation and number of parts and affixoids. Finally, the author gives semantic representations of terms indicating combinations of phonemes having the same form as affixoids and processes of creating affixoid compounds.